

Міністерство освіти і науки України Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" Факультет інформатики та обчислювальної техніки Кафедра інформатики та програмної інженерії

Лабораторна робота №5

Прикладні задачі машинного навчання

Тема: Проектування та навчання штучної нейронної мережі для задач класифікації

Виконав	Перевірив:
студент групи ІП-11:	Нестерук А. О
Панченко С. В	

3MICT

1 Мета лабораторної роботи	.6
2 Завдання	. 7
3 Завдання	.8
3.1 Виконати завдання із прикладу і отримати файл із навченою моделлю дл розпізнавання рукописних цифр. В будь якому графічному редакторі створити файл із рукописною цифрою і розпізнати її. Пояснити результа	т.
3.2 Спроектувати і розробити нейронну мережу на основі набору даних Cifar10	13
3.3 Спроектувати і розробити нейронну мережу на основі набору даних FMNIST	20
4 Висновок	26

1 МЕТА ЛАБОРАТОРНОЇ РОБОТИ

Навчитись реалізовувати навчання та проектування нейронної мережі.

2 ЗАВДАННЯ

- 1. Виконати завдання із прикладу і отримати файл із навченою моделлю для розпізнавання рукописних цифр. В будь якому графічному редакторі створити файл із рукописною цифрою і розпізнати її. Пояснити результат.
- 2. Спроектувати і розробити нейронну мережу на основі таких наборів даних імплементованих в Keras. Потрібно розробити архітектуру нейронної мережі, навчити її на тестових прикладах, і продемонструвати її роботу на кількох зображеннях.

3 ЗАВДАННЯ

3.1 Виконати завдання із прикладу і отримати файл із навченою моделлю для розпізнавання рукописних цифр. В будь якому графічному редакторі створити файл із рукописною цифрою і розпізнати її. Пояснити результат.

Імпортуємо значення набору даних MNIST з пакету keras. Вхідні дані мають розмір у 60 000 екземплярів та розширення у 28 * 28 пікселів.

```
In [4]:
    from keras.datasets import mnist
    (train_images, train_labels), (test_images, test_labels) = mnist.load_data()
```

Рисунок 3.1 - Завантаження датасету MNIST

Переглянемо перші 25 зображень та відповідні їм індекси за допомогою модуля matplotlib.pyplot.

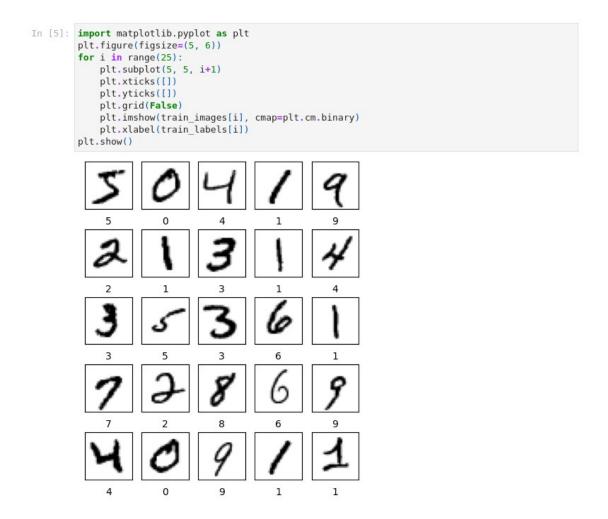

Рисунок 3.2 - Зображення перших двадцяти п'яти елементів

Робимо перетворення тривимірного масиву в двовимірний масив типу float 32. Далі нормалізовуємо його, щоб отримати значення в інтервалі від [0, 1]. Оскільки маємо колір, то зрозуміло, що його можна закодувати у вигляді байта, пригадуючи RGB, де ε 255 * 255 * 255 кольорів для червоного, зеленого, блакитного кольорів. Тому треба розділити датасет на навчальний та тестові набори і розділити кожний з елементів на 255.

```
In [6]: train_images = train_images.reshape((60000, 28 * 28))
    train_images = train_images.astype('float32') / 255
    test_images = test_images.reshape((10000, 28 * 28))
    test_images = test_images.astype('float32') / 255
```

Рисунок 3.3 - Розбиття на навчальні та тестові дані і їхня нормалізація

У результаті маємо, що кожне зображення - це вектор з 784 елементів від 0 до 1.

Тепер підготуємо мітки, а саме будемо завантажувати масиви із відгуками на кожне тестове зображення. Після цього передамо нейронній мережі навчальні дані train_images та train_labesls. Так мережа навчиться зіставлятии зображення з мітками. to_categorical - функція, що дозволяє перетворити масив NumPy, що містить числа різних категорій, у матрицю, яка має двійкові значення та має стовпці, що дорівнюють кількості категорій у даних.

```
In [7]: from keras.utils import to_categorical
  train_labels = to_categorical(train_labels)
  test_labels = to_categorical(test_labels)
```

Рисунок 3.4 - Підготування міток

Оберемо архітектуру моделі у вигляді Sequential, оскільки вона є простою послідовністю шарів - вихідного шару, який складається із 28 * 28 = 784 нейронів, тобто кожному пікселю зображення відповідає один нейрон. За допомогою методу add створимо прихований шар, який є функцією, на вхід якої подається тензор і на виході отримується тензор, можливо, іншого розміру. Використаємо щільні шари, де кожен нейрон одного шару зв'язаний з нейроном іншого. Прихований шар має 512 нейронів, вихідний - 10. Функціями активації є relu та softmax.

```
In [8]: from keras import models, layers
network = models.Sequential()
network.add(layers.Dense(512, activation='relu', input_shape=(28 * 28, )))
network.add(layers.Dense(10, activation='softmax'))
```

Рисунок 3.5 - Побудова архітектури моделі

Скомпілюємо мережу, привівши її до сумісного вигляду із TensorFlow. Налаштуємо три параметри.

По-перше, оптимізатор - це конкретний алгоритм, що буде оновлювати ваги в процесі навчання.

По-друге, функція втрат - функція, яку оптимізатор використовує для оцінювання якості та коригування навчання.

По-третє, метрики - об'єкти, що оцінюють результати навчання за такими параметрами як точність, коректність, повнота.

Після визначення цих параметрів процес компіляції виконується методом .compile(). Оскільки ми вирішуємо задачу класифікації із багатьма класами, то використаємо такі параметри.

Рисунок 3.6 - Компіляція моделі

Навчання моделі. Викличемо метод fit для навчання, де процес адаптації відбувається у подання пакетів фіксованого розміру до моделі, яка ітеративно підганяє вагові коефіцієнти відповідно до виставлених міток з файлу міток. Кожна ітерація є епохою. За кожної епохи виправляється порушення відгуків новими змінними вагових коефіцієнтів.

```
In [10]: network.fit(train_images, train_labels, epochs=5, batch_size=128)
    Epoch 1/5
    2023-03-24 13:40:11.263794: W tensorflow/tsl/framework/cpu allocator impl.cc:82] Allocatio
    n of 188160000 exceeds 10% of free system memory.
    Epoch 2/5
    469/469 [=
              Epoch 3/5
    469/469 [==
             Epoch 4/5
    469/469 [=
           Epoch 5/5
           469/469 [===
Out[10]: <keras.callbacks.History at 0x7fa06c32c580>
```

Рисунок 3.7 - Навчання моделі

Перевіримо модель на контрольному наборі даних.

Рисунок 3.8 - Перевірка моделі

Зробимо збереження моделі командою model.save у форматі HDF5, що містить архітектуру, ваги, конфігурацію тренувань, стан оптимізатора.

```
In [12]: network.save('my_model.h5')
```

Рисунок 3.9 - Збереження моделі

Завантажуємо модель з файлу.

```
In [13]: from keras.models import load_model
model = load_model('my_model.h5')
```

Рисунок 3.10 - Завантаження моделі

Покажемо тестові картинки, на яких ми будемо тестувати модель. Картинки не стиснені, імпортуємо клас Ітаде з модуля ІРуthon для відображення.

```
In [14]: import glob
         import matplotlib.pyplot as plt
         import matplotlib.image as mpimg
         images = []
         for img_path in glob.glob( '/home/choleraplague/'\
                                     'university/MachineLearning/'\
                                     'Lab5/images/mnist/*.png'):
             images.append(mpimg.imread(img_path))
         fig, axes = plt.subplots(1, 4, figsize=(6, 4))
         for i, image in enumerate(images):
            axes[i].imshow(image)
          100
                                         1d0
          200
          300
                       200
                             0
                                      200
                                             0
                                                      200
                                                                      200
```

Рисунок 3.11 - Тестові зображення

Завантажимо їх в OpenCV як сіре зображення і отримуємо дані у форматі ndarray. Потім переформатуємо цей масив до розміру, на якому відбувалося тренування нашої моделі.

```
In [19]: import cv2
           images = []
           fig, axes = plt.subplots(1, 4, figsize=(6, 4))
for i, im in enumerate([3, 4, 5, 9]):
   tst = 255 - cv2.imread(f'images/mnist/{im}.png', 0)
                tst_res = cv2.resize(tst, (28, 28))
                tst = tst_res.reshape((1, 28*28))
                tst = tst.astype('float32') / 255
                plt.xticks([])
                plt.yticks([])
                plt.grid(False)
                axes[i].imshow(tst_res, cmap=plt.cm.binary)
                images.append(tst)
           (1, 784)
           (1, 784)
           (1, 784)
           (1, 784)
            10
            20
```

Рисунок 3.12 - Обробка зображень

Спрогнозуємо результати, провівши тестування моделі.

Рисунок 3.13 - Спрогнозовані результати

Отже, тестування свідчать про успішну роботу нейронної мережі. Це означає, що набір даних, на якому вона тренувала, був якісним. До того ж параметри були підібрані правильно, а саме: optimizer='rmsprop', loss='categorical_crossentropy', metrics='accuracy', - які чудово підходять для задач класифікації із багатьма класами, наприклад множина цифр, де кожний елемент - окремий клас зображень. Однак, для повної оцінки роботи мережі потрібно провести тестування на більш широкому діапазоні зображень цифр та провести аналіз результатів.

3.2 Спроектувати і розробити нейронну мережу на основі набору даних Cifar10

Імпортуємо значення набору даних MNIST з пакету keras. Вхідні дані мають розмір у 60 000 екземплярів та розширення у 32 * 32 пікселів.

Рисунок 3.14 - Завантаження датасету Cifar10

Змінимо розмірність у_train, оскільки він ε двовимірним масивом, у якому кожен рядок ма ε лише один елемент. Тож приберемо цю незручність і перетворимо його в одновимірний масив.

Рисунок 3.15 - Перетворення у train в одновимірний масив

Позначимо індекси для кращого розуміння, що кожне число в y_train означає.

Рисунок 3.16 - Індекси, тобто імена класів

Переглянемо перші 25 зображень та відповідні їм індекси за допомогою модуля matplotlib.pyplot.

```
In [77]: import matplotlib.pyplot as plt
          plt.figure(figsize=(5, 6))
          for i in range(25):
              plt.subplot(5, 5, i+1)
plt.xticks([])
              plt.yticks([])
              plt.grid(False)
              plt.imshow(X_train[i])
              plt.xlabel(indexes[y_train[i]])
              frog
                                    truck
                                                deer
                         truck
                                                        automobile
           automobile
                          bird
                                    horse
              deer
                         horse
                                    horse
                                                bird
                                                           truck
              truck
                         truck
                                                bird
              deer
                          cat
                                     frog
                                                frog
                                                            bird
```

Нормалізовуємо датасет, щоб отримати значення в інтервалі від [0, 1]. Оскільки маємо колір, то треба розділити кожний з елементів на 255.

Рисунок 3.18 - Нормалізація даних

За архітектуру моделі оберемо Sequential. Використаємо щільні шари, де кожен нейрон одного шару зв язаний з нейроном іншого. Прихований шар має по 64 нейрони. Оскільки у нас ϵ 10 індексів, то і вихідний шар міститиме 10 нейронів.

Функціями активації ϵ relu та softmax. Використаємо Flatten для перетворення багатовимірних вхідних данних до одновимірних.

Використаємо паттерн CNN(Convolutional Neural Network) - це мережа, яка є одним із методів класифікації та розпізнавання зображень у нейронних мережах. Вона призначена для обробки даних кількома шарами масивів. Цей тип нейронної мережі використовується в таких програмах, як розпізнавання зображень. Основна відмінність між CNN та іншими нейронними мережами полягає в тому, що CNN приймає вхідні дані як двовимірний масив. І він працює безпосередньо з зображеннями, а не зосереджується на виділенні ознак, як це роблять інші нейронні мережі.

Convolutional Neural Networks мають 4 шари: convolutional, relu шар, pooling, fully connected.

Початковий крок у вилученні функцій із вхідного зображення виконується згортковим шаром(convolutional layer). Використовуючи вхідну матрицю, згортковий рівень підтримує зв'язок між пікселями під час вивчення характеристик зображення. Цей математичний процес включає два входи: матрицю зображення та ядро або фільтр.

Функція активації Rectified Linear Unit (ReLU) запускає вузол лише тоді, коли вхід перевищує певний поріг. Коли вхід нижче нуля, вихід дорівнює нулю; однак, як тільки він перевищує поріг, він зберігає лінійний зв'язок із залежною змінною.

Під час попередньої обробки зображення шар об'єднання (pooling layer) є ключовим компонентом, який допомагає зменшити параметри зображення, коли воно стає надмірно великим. Це «зменшення масштабу» зображення досягається шляхом об'єднання, яке можна розглядати як стиснення зображення для зменшення його щільності, подібно до його зменшення.

Максимальне об'єднання (max pooling) — це процес дискретизації на основі вибірки. Основна мета максимального об'єднання полягає в тому, щоб зменшити масштаб представлення вхідних даних, зменшивши його розмірність і дозволивши зробити припущення щодо функції, що міститься в групуванні підобласті.

Рисунок 3.19 - Побудова архітектури моделі

Скомпілюємо мережу, привівши її до сумісного вигляду із TensorFlow. Налаштуємо оптимізатор, функцію втрат, метрики.

Використаємо оптимізатор "adam", який працює на основі градієнтного спуску. У якості функції втрат використаємо Sparse Categorical Crossentropy, у якій передбачені ймовірності порівнюються з істинними мітками, де істинні мітки є цілими числами, що відповідають індексу правильного класу. Це на відміну від категоріальної крос-ентропії, де істинні мітки є векторами, закодованими одним способом.

Рисунок 3.20 - Компіляція моделі

Навчання моделі.

```
In [81]: network.fit(X_train, y_train, epochs=5)
       Epoch 1/5
       2023-03-24 12:51:51.326782: W tensorflow/tsl/framework/cpu_allocator_impl.cc:82] Allocatio
       n of 614400000 exceeds 10% of free system memory.
          4/1563 [.....] - ETA: 1:17 - loss: 2.3103 - accuracy: 0.1562
       2023-03-24 12:51:52.578288: W tensorflow/tsl/framework/cpu_allocator_impl.cc:82] Allocatio
       n of 19663488 exceeds 10% of free system memory.
       2023-03-24 12:51:52.579120: W tensorflow/tsl/framework/cpu_allocator_impl.cc:82] Allocatio
       n of 19663488 exceeds 10% of free system memory.
       2023-03-24 12:51:52.594929: W tensorflow/tsl/framework/cpu_allocator_impl.cc:82] Allocatio
       n of 14191200 exceeds 10% of free system memory.
                                    =====] - 25s 16ms/step - loss: 1.4395 - accuracy: 0.48
       1563/1563 [===
       Epoch 2/5
       1563/1563 [
                          =========] - 24s 15ms/step - loss: 1.1031 - accuracy: 0.61
       19
       Epoch 3/5
       1563/1563 [
                      Epoch 4/5
       1563/1563 [=============== ] - 24s 15ms/step - loss: 0.8934 - accuracy: 0.68
       Epoch 5/5
       Out[81]: <keras.callbacks.History at 0x7fbcc41f3fd0>
```

Рисунок 3.21 - Навчання моделі

Перевіримо модель на контрольному наборі даних.

Рисунок 3.22 - Перевірка моделі

Зробимо збереження моделі командою model.save у форматі HDF5, що містить архітектуру, ваги, конфігурацію тренувань, стан оптимізатора.

```
In [83]: network.save('cifar10.h5')
```

Рисунок 3.23 - Збереження моделі

Завантажуємо модель з файлу.

```
In [84]: from keras.models import load_model
model = load_model('cifar10.h5')
```

Покажемо тестові картинки, на яких ми будемо тестувати модель.

```
In [85]: import glob
         import matplotlib.pyplot as plt
         import matplotlib.image as mpimg
         images = []
         image_names = []
         for img_path in glob.glob( '/home/choleraplague/'\
                                     'university/MachineLearning/'\
                                     'Lab5/images/cifar10/*.png'):
             image_names.append(img_path.split(',')[-1].split('.')[0])
             images.append(mpimg.imread(img_path))
         plt.figure(figsize=(5, 2))
         for i, name in enumerate(image_names):
             plt.subplot(2, 5, i+1)
             plt.xticks([])
             plt.yticks([])
             plt.grid(False)
             plt.imshow(images[i])
             plt.xlabel(name)
                                          airplane
             frog
                                                       dog
                       truck
                               automobile
                       bird
             deer
                                                       ship
                                             cat
```

Рисунок 3.25 - Тестові зображення

Завантажимо їх в PIL у форматі ndarray. Потім переформатуємо цей масив до розміру, на якому відбувалося тренування нашої моделі.

```
In [86]: from PIL import Image
         import numpy as np
         low images = []
         plt.figure(figsize=(5, 3))
         for i, im in enumerate(image_names):
             plt.subplot(2, 5, i+1)
             plt.xticks([])
             plt.yticks([])
             plt.grid(False)
             tst = Image.open(f'images/cifar10/{im}.png')
             tst_res = tst.resize((32, 32))
             plt.xlabel(im)
             plt.imshow(tst res)
             pix = np.array(tst res)
             \# pix = pix.reshape((1, 32*32*3))
             pix = pix.astype('float32') / 255
             low_images.append(pix)
         low_images = np.array(low_images)
             frog
                       truck
                                  horse
                                           airplane
                                                       dog
                        bird
                               automobile
                                                       ship
```

Рисунок 3.26 - Обробка зображень

Спрогнозуємо результати, провівши тестування моделі.

Рисунок 3.27 - Спрогнозовані результати

Отже, тестування свідчать про відносно успішну роботу нейренної мережі. Маємо те, що мережа сплутала 3 об'єкти: вантажівку з літаком, собаку з оленем та коня з птахою. Як ми побачили точність нейронної мережі оцінюється в 67.52 %. Це означає, що хоч підбір даних був і якісним, але архітектура мережі не дала змоги досягти більш виоких результатів. Тож треба зробити шарів у мережі та

витратити час на підбір оптимального набору даних.

3.3 Спроектувати і розробити нейронну мережу на основі набору даних FMNIST

Імпортуємо значення набору даних MNIST з пакету keras. Вхідні дані мають розмір у 60 000 екземплярів та розширення у 32 * 32 пікселів.

Рисунок 3.28 - Завантаження датасету FMNIST

Позначимо індекси для кращого розуміння, що кожне число в y_train означає.

Рисунок 3.29 - Індекси, тобто імена класів

Переглянемо перші 25 зображень та відповідні їм індекси за допомогою модуля matplotlib.pyplot.

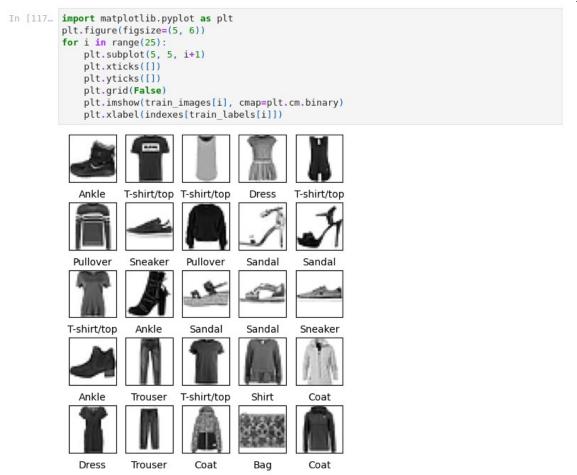

Рисунок 3.30 - Зображення перших двадцяти п'яти елементів

Робимо перетворення тривимірного масиву в двовимірний масив типу float 32. Далі нормалізовуємо його, щоб отримати значення в інтервалі від [0, 1].

```
In [118... train_images = train_images.reshape((60000, 28 * 28))
    train_images = train_images.astype('float32') / 255
    test_images = test_images.reshape((10000, 28 * 28))
    test_images = test_images.astype('float32') / 255
```

Рисунок 3.31 - Нормалізація даних

За архітектуру моделі оберемо Sequential. Використаємо щільні шари, де кожен нейрон одного шару зв язаний з нейроном іншого. Прихований шар маює по 512 нейронів. Оскільки у нас ε 10 індексів, то і вихідний шар міститиме 10 нейронів.

Рисунок 3.32 - Побудова архітектури моделі

Скомпілюємо мережу, привівши її до сумісного вигляду із TensorFlow. Налаштуємо оптимізатор, функцію втрат, метрики.

Рисунок 3.33 - Компіляція моделі

Навчання моделі.

Рисунок 3.34 - Навчання моделі

Перевіримо модель на контрольному наборі даних.

Рисунок 3.35 - Перевірка моделі

Зробимо збереження моделі командою model.save у форматі HDF5, що містить архітектуру, ваги, конфігурацію тренувань, стан оптимізатора.

```
In [123... network.save('fmnist.h5')
```

Рисунок 3.36 - Збереження моделі

Завантажуємо модель з файлу.

```
In [124... from keras.models import load_model
model = load_model('fmnist.h5')
```

Рисунок 3.37 - Завантаження моделі

Покажемо тестові картинки, на яких ми будемо тестувати модель.

```
In [125... import glob
         import matplotlib.pyplot as plt
         import matplotlib.image as mpimg
         images = []
         image_names = []
         for img_path in glob.glob( '/home/choleraplague/'\
                                      'university/MachineLearning/'\
                                     'Lab5/images/fmnist/*.jpg'):
             image_names.append(img_path.split('',')[-1].split(''.')[0])
             images.append(mpimg.imread(img_path))
         plt.figure(figsize=(5, 3))
         for i, name in enumerate(image_names):
             plt.subplot(2, 5, i+1)
             plt.xticks([])
             plt.yticks([])
             plt.grid(False)
             plt.imshow(images[i], cmap=plt.cm.binary)
             plt.xlabel(name)
                       Ankle
                                Pullover
                                                      Trouser
                                            Dress
```

Рисунок 3.38 - Тестові зображення

Завантажимо їх в PIL у форматі ndarray. Потім переформатуємо цей масив до розміру, на якому відбувалося тренування нашої моделі.

```
In [126... import PIL
          import numpy as np
          low images = []
          plt.figure(figsize=(5, 3))
          for i, im in enumerate(image_names):
              plt.subplot(2, 5, i+1)
              plt.xticks([])
              plt.yticks([])
              plt.grid(False)
              tst = PIL.ImageOps.invert(
                  PIL.Image.open(f'images/fmnist/{im}.jpg').convert('L'))
              tst_res = tst.resize((28, 28))
              plt.xlabel(im)
              plt.imshow(tst_res, cmap=plt.cm.binary)
              pix = np.array(tst res)
              pix = pix.reshape((1, 28*28))
pix = pix.astype('float32') / 255
              low_images.append(pix)
          low_images = np.array(low_images)
                        Ankle
             T-shirt
                                    Coat
                                  Pullover
                       sneaker
                                                         Trouser
```

Рисунок 3.39 - Обробка зображень

Спрогнозуємо результати, провівши тестування моделі.

```
In [127... for tst in low_images:
            pred = list(model.predict(tst)[0])
            print(indexes[pred.index(max(pred))])
        1/1 [=====
                         ----] - 0s 67ms/step
        T-shirt/top
        1/1 [==
         Bag
         1/1 [
                                 ======] - 0s 16ms/step
         Shirt
         1/1 [:
                                       ===] - 0s 17ms/step
         Shirt
         1/1 [:
                                         ==] - 0s 17ms/step
        Bag
         1/1 [:
                                     =====] - 0s 16ms/step
         Sandal
         1/1 [=
         Sandal
         1/1 [==
                          ======= ] - 0s 16ms/step
         Coat
         1/1 [:
        Dress
         1/1 [=
                      ----- - os 16ms/step
         Trouser
```

Рисунок 3.40 - Спрогнозовані результати

Отже, тестування свідчать про відносно неуспішну роботу нейренної мережі. Як ми побачили точність на тестових даних нейронної мережі оцінюється в 87.68

%. Це означає, що хоч підбір даних був якісним, але треба мати на увазі, що мережа по суті сплутала два об'єкти: сандаль з сумкою та чобіт із сумкою. На мій погляд, достатньо складно для нейромережі пояснити, чим пальто відрізняється від пуловера чи сорочки, оскільки на малюнках у 28 * 28 пікселів ця різниця і деталі втрачаються. Я вважаю, що треба збільшувати роздільну здатність картинок та будувати складнішу архітектуру моделі.

4 ВИСНОВОК

Під час виконання цієї лабораторної роботи здобув базові навички з проектування та навчання штучної нейронної мережі для задач класифікації. У результаті отримали три моделі, що мають різні результати роботи.

По-перше, модель, навчена на датасеті MNIST, гарно виконує свою роботу та має точність у 97.81%, при чому на тестуванні розпізнала правильно усі цифри. Це свідчить про правильний підбір параметрів та архітектури моделі.

По-друге, модель, навчена на датасеті Cifar10, показала стримані результати та має точність у 67.52%. Мережа сплутала при тестуванні 3 об'єкти з 10. Це означає, що хоч набір був великим і якісним, архітектура ережі була не досконалою, що не допомоголо досягнути вищих результатів.

По-третє, модель, навчена на датасеті FMNIST, показала себе найгірше, не зважаючи на те, що точність на тестових даних 86.49%. При тестуванні на сторонніх картинках з інтернету, модель плутала сорочки та пуловери з пальто, Треба зауважити, що вона плутала досить подібні за виглядом об'єкти і жодного разу, наприклад, штани зі снікерсами. Тож треба збільшувати розмір картинок та будувати складнішу архітектуру моделі.